

Megelőző megjegyzés a könyvhöz

Kiadóm egyszer megjegyezte: „Bandi bácsit egyik életrajzírója a szeretet teológusának nevezte. Föltételezem – folytatta –, hogy akkor sok cikk, tanulmány, igehirdetés van íróasztala fiókjában, amelyek mind a szeretet titkát feszegetik. Ha ezeket összegyűjtené, szívesen megjelentetnénk karácsonyra, a szeretet ünnepére.”

Valóban összeszededgettem huszonnyolc írásomat, s így született ez a műfajában alig meghatározható könyv, mert az alaptémán, a szereteten kívül alig fűzi össze ez írásokat valami, még időrendi sorrend sem.

Talán ezt a címet adhatnám könyvecskémnek: *Teológiai és valláslélektani variációk a szeretetre*. Vagy még egyszerűbben: *A szeretet breviáriuma*, amely bármikor elérhető, bárhol felnyitható, s ugyanazt sugallja: szeressünk, MÉGIS szeressünk, akkor is, ha számtalanszor kiütötték tenyerünkől mások felé nyújtott szívünket. Szeressünk, s nem azért, mert „érdemes”, hanem azért, hogy embernek érezzük magunkat, az Emberfia rokonának, ma élő tanítványának, mert szeretet nélkül nem lehet és nem érdemes élni, mert „a szeretet a legnagyobb, és soha el nem múlik.” (1Kor 13)

Még akkor sem, ha újra és újra keresztre feszítik.

Szeretettel nyújtom olvasóim felé a szeretet breviáriumát.

Budapest, 1994, Szent Gellért napján

Gyökössy Endre

Bevezetés helyett

Szeretet? Az mi?

Fanyar humornak szánta, de cinizmus, rezignáció és a nihil is benne kongott ebben a kérdésben. Egy, a házasságával kapcsolatos tanácsot kérő fiatalember szegezte nekem, amikor együttélésük elmondása után megjegyeztem:

– Most azt mondja meg, nagyon beteg, vagy már halott a házasságuk, s amennyiben „halott”, van-e még maradék szeretetük a feltámasztásához, vagy el akarják temetni?

Erre a kérdő megjegyzésemre válaszolt ezzel a kérdéssel:

– Szeretet? Az mi? Ön hisz még az effélében? Én már csak három dologban hiszek: a könyökömben, a bankbetétemben és a nemi szervemben.

Kivétel vagy jelenség ez?

Kétségtelen, egyre gyakrabban kell tapasztalnunk, hogy a *szeretet* szó és fogalom tabuvá vált, mint a prűd, viktoriánus kori, Freud előtti ember számára a szex bármilyen emlegetése, vagy még ötven évvel ezelőtt társaságban a *halál* szó kiejtése. Ma nem is „modern” egy irodalmi mű, ami- ben nincs némi trágárság, s divattá vált a misztifikáló vagy demisztifikáló halálirodalom. (Félelemből?)

Most mintha a *szeretet* szót kerülgetnénk. Az vált tabu- vá. *Komállak, anyukám, vagy: csíplek* – még elmegy talán. De „*szeretlek, kedves*”? Ez már régimódi, geil szentimentum, ál-

romantika. A „*Feljössz?*”, „*Bírom az etetőd*”, „*Lefekszel, dobd le magad*” kétségtelenül megfoghatóbb.

Ennek ellenére mégis, vagy éppen ezért, megkísérlem leírni a szerelem–szeretet minianatómiáját. Úgy, ahogy átéltem mint férfi és férj s mint pasztorálpszichológus.

Előrebocsátom, egyre többen észleljük a szép szerelem reneszánszát is, a *Love story*két, függetlenül a nosztalgiahullámtól. A párját kiválasztó szerelemét, amely telítve van ihletettséggel, sóvárgással, lágysággal és feszültséggel, örömmel és nyilalló fájdalommal, gyengédséggel, aggódó figyelmességgel. A világirodalom a tanúja, még mi mindennel. Ez az „*a csodálatos nem tudom én mi, amit nem lehet kimondani, csak olykor bele lehet halni*” – mondta egy neves írónk.

Nos, a szerelem–szeretet négy összetevőjét legtömörebben csak latin, illetve görög szavakkal tudom jelölni:

Szexus: Szeretlek, mert enyém vagy.

Erósz: Szeretlek, mert ilyen vagy.

Filia: Szeretlek, mert társam vagy.

Agapé: Szeretlek, mert szeretlek.

E négy közül bármelyik hiányzik vagy megbetegszik, bajba kerülhet a férfi és a nő társaskapcsolata. Éppen úgy megbetegedhet, mintha az emberi szív két pitvara és két kamrája közt megbillenne az egyensúly az egyik megbetegedése, szükülete miatt. A szerelem–szeretet EGÉSZségéhez mind a négy hibátlan együttműködése szükséges.

De vegyük sorra a szerelem–szeretet négyes egységét!

A szexus

A testi szerelem hozzátartozik az egészséges férfi–női kapcsolathoz. Bár szexuális élet lehetséges házasság, sőt szerelem–szeretet nélkül is, de egészséges szexuális élet nélkül aligha lehet házasságot élni. A legtöbb páros magány, házasságtörés, válóper oka a ki nem alakult vagy az elromlott szexuális élet. Akadnak még manapság is jócskán kegyesek, akik váltig állítják, hogy a szexus csak a gyermekek nemzésére való. Ez annyira igaz, mintha valaki azt állítaná: az emberi száj élelemkapu és rágógép csupán, verset mondani, füttyörészni és dalolni nem illik vele.

Az erősz

A testi szerelem lelkibb oldala. Az „én a tied, te az enyém”-ből fakadó, vibráló, fájó, de jóleső feszültség. Fájdalom és szerelem ambivalensen vonzó-taszító, édes-keserű keveréke. A „Tetszel nekem, vágyom utánad, kívánlak, nem tudnám elviselni a hiányodat, gyűlölnélek (megölnélek), ha elhagynál” sajátos egysége. Enélkül csak gépies, kielégülésre törő, önös, vad ösztön a szexus, maga a természet, amelyet az erősz tesz emberivé, kedvessé, örömössé. És ez tartja frissen a szexust, hogy ne váljék unottá. Az erőszról

leszakadt szexus erőszakossá válik, és mégis kielégületlen marad, mert elgépiesedik és elégtelen.

Már-már közhellyé vált azzal vádolni a múlt századot, hogy képmutatóan elidegenítette az embert az egészséges szexustól. A vádolók nem veszik észre, hogy mindinkább fordítottá válik a helyzet: a „szexplózió”, a szexrobbanás jelenében élő embernek az erősz válik mindinkább idegené. A szexualitás technikával kiügyeskedett gyönyörét hiszi szerelemnek, szinte neurotikusan orgazmus-kényszerességben élve, következésképpen manapság a legtöbb férfi „szexuális gőzgép és szerelmi idióta”. Egy neves gamológus, házasságpszichológus megjegyzése ez, hozzátéve: ha netán házassági problémával keresik fel a pszichiátert vagy a szexológust, gyakran csak szexszervizelést kapnak, de nem is várnak mást. Így hát akadnak, akik kiszolgálják őket.

A filia

A baráti, a szociális szeretet. Szeretlek, mert segítőtársam vagy, akire minden körülmények között számíthatok. Szeretlek akkor is, ha éppen nem egymás szemébe nézünk, hanem egy irányba, a világra, társadalmunkra, amelyben élünk, amelyért dolgozunk, hogy szebb legyen. E szeretet nélkül minden párkapcsolat önmagába zárt, exkluzív, páros önzés. Ezzel a filia-szeretettel és ebben a szeretetben lép ki a férfi és a nő együtt társadalma és világa sodrásába, harcaiba, építésébe.

A szexus, az erósz, a filia azonban mindig értékelő: *szeretlek, mert...* (szép, kívánatos, szexis, pozicionált, okos stb. vagy). De ennek az értékelő szerelem–szeretetnek természetes és logikus folytatása: *addig, amíg...* (szép, kívánatos, szexis, pozicionált, okos stb. vagy). Ha nem vagy már az, mit szeressek rajtad? Kicszeréllek.

Az agapé

Az Újszövetség írói az eredeti görög szövegbe ezt a klasszikus görögben alig használt szót emelik be a közhasználatú erósz helyett. Talán azért teszik ezt, mert az agapé nem értékel. Azaz *szeretlek, mert* – *szeretlek*. Úgy szeretlek, amint s ahogy vagy. Szeretlek, mert téged „kaptalak”, hogy szeresselek. Nos, téged szeretlek akkor is, ha éppen nem vagy felettebb szeretetre méltó. Szeretlek annak ellenére, hogy ... és addig szeretlek, amíg újra azzá leszel, akinek megszerettelek, s ha nem, akkor is tovább szeretlek. Társam lettél, mert megszerettelek, és mert társam vagy, téged szeretlek, mert nem tudlak nem szeretni. – Mindez benne lüktet az agapéban.

Ha valaki azt kérdezné, mi az a vadonatúj, amit Jézus kora szerelem–szeretetéhez hozzáadott, amivel kiegészítette, mintegy új dimenzióba emelte és humanizálta a szexus–erósz–filiát, akkor az az *agapé*.

Több évtizedes lelkigondozói praxisom alatt azt kellett tapasztalnom, hogy valójában csak az agapé dimenziójá-

ban megélt szexus–erősz–filia teher- és próbabíró. Csak így és ez bírja ki a páros kapcsolatban eleinte a másik más-ságát. Később a megszokottságot, a fenyegető unalmat képes feloldani, megoldani a jogos, jogtalan féltékenységet, vagy megállítani a kapuzárás előtti pánikba esők ámokfutá-sait. Csak az agapé felségterületén tud a szexus–erősz–filia „színeire” bomlani, mint a napsugár a prizmán megtörve.

Hadd kíséreljem meg legalább elsorjázni a nagy szerelem–szeretet teljes egységének színeit! A kicsiben gyakorolt nagy szerelem–szeretetet:

1. *Tapintat.* A meglátás és a meg nem látás művészete ez.
2. *Türelem.* Ő más, Ő másként reagál, én mégis szeretem.
3. *Figyelem.* Nem azt figyelem, hol hagyta fedetlenül a szívét, hogy oda nyilazzak. Egy-egy szál virág, de nem a sírjára, még az életében. (Az óriáskoszorúk legtöbbször a rossz lelkiismeret virágai!)
4. *Áldozat.* Egész lényemből, időmből, pénzemből a másiéért. Akár a vállvetve élés hűségét is mondhatnám.
5. *Átlátszóság.* Nincs mit takargatnom. Bár még ilyen vagyok. (Nem pedig: én már ilyen vagyok, vedd tudomásul. Ez a totális elmeszesedés önvallomása.)
6. *Megbocsátás.* A felejtés és az elfelejtés készsége. Nincs összegyűjtött harag, mert az már gyűl-ÖL-et.
7. *Derű és humor.* Távolságot teremtenek attól, ami fáj, és feloldanak.

Jogosan felvetheti valaki a kérdést: van ilyen szerelem–szerelem a valóságban? Amely sokkal inkább páros műalkotás már, mint biológikum.

Nos: van! De ahogy a boldog népeknek nincs történetük, a boldog párkapcsolatoknak sincs. Nem kiáltoznak, nem panaszkodnak, nem sikoltoznak, nem válnak, tehát nem látszanak, „csak” vannak.

De ilyenek is vannak. Annak ellenére, hogy a statisztika nem tartja számon a boldog párkapcsolatokat. Nem elég „szexis”, üzletet jelentő téma sok író, rendező és színész számára sem. Kit érdekel – gondolják –, hogy megdobban egy idősebb asszony szíve, mert párja lépteit hallja, és egy deresedő fejű férfi, mert asszonya szól a telefonba? Pedig mi ez, ha nem maga a beérett szerelem?

Higgyék már el, nem csak a szabadon futó szerelmesek csatái izgalmasak, drámaiak, hanem két, egymást évtizedeken át szerető ember összeszokása, egymásra hangolódása is az! Mert mennyi izgalmas, olykor tragikus jelenet s hány felvonás, amíg két ember nemcsak kiismeri, hanem meg is ismeri egymást! Vagy nem dráma az, a legszebb szerelmi dráma, amikor nem játszanak szerepet már, hanem élnek. „Csak” élnek! Egymással, egymásért, ha harcolva is, de póztalanul, álarc nélkül, aztán kipihenik egymást a másik karjában, ölelésében, bujkálás és félelem nélkül, mert Baranyi Ferenc költő szerint: „*ismerik a délutáni szelíd szieszták tiszta csöndjét*” – is.

Ez a *meztelen* élet ne volna szép, szerelmes meztelenség? Pedig egyre inkább azzá válik. Hiszen egy-egy szemvillanásból, parányi mozdulatból értik egymást. Közben hallgatásuk is egyre beszédesebb; összerezzenek, amikor egyikük arra válaszol, amit a másik ki se mondott, s ezen elrévülten úgy mosolyognak, ahogy fiatalon soha.

Nem volna szerelem már az, amikor közös csatáik szép sebeinek látják apró ráncaikat? Akkor micsoda ez? Csoda! Az aszúízű szerelem csodája.

Lehet, hogy a szexus elcsitult (olykor hogy lobog még!), de a vágy, hogy egymás közelében legyenek, annál erősebb. Lehet, olykor azért csókolják egymást, mert érezni, tudni akarják a másik jelenlétét, hiszen egymást tartják már életben, mert a másik nélkül mit is kezdenének?

Mi ez, ha nem a beért, az *elért* szerelem csodája, amikor kissé riadtan, de egymásba kapaszkodva hallgatják a bennük megcsendülő csöndet, és tudják, ami még hátra van, az már a narkózis nélküli műtét, amikor egyik felüket leoperálják. Ám akkor hibái is hiányoznak majd. Mindhalálig.

Nem volna ez *is* szerelem?

Hadd fejezzem be Henri Lacordaire francia domonkos szerzetes gondolatával:

Egy óra hosszat szeretni – állati dolog.

Egy évig szeretni – emberi dolog.

Egy egész életen át szeretni – angyali dolog.

Egy életen át csak egyet szeretni – isteni dolog.

I.

A szeretetről

A szeretet teológusa

Gyökössy Endre

(1913–1997)

Édesapja, id. Gyökössy Endre jogász, a Magyar Királyi Államvasutak – a mai Magyar Államvasutak Zrt. elődje – igazgatóhelyettese és kormány-főtanácsos, édesanyja Süveggyártó Alojzia; apja hívő református, anyja római katolikus. Az elemi iskolát Újpesten a Viola utcában végezte, majd a helyi Könyves Kálmán Gimnázium diákja lett.

Érettségi után Nagykőrösön tanítói oklevelet szerzett 1934-ben. A Budapesti Református Theológiai Akadémia – a mai Károli Gáspár Református Egyetem elődje – elvégzése után 1939-ben szentelték lelkésszé, és a Kálvin téri református templomban kezdte meg szolgálatát. 1940-ben ösztöndíjjal került a bázeli református egyetemre, ahol Theodor Bovet, Karl Barth és Emil Brunner neves professzorok voltak tanárai, s többek között egyházjogot és pasztorál-pszichológiát tanult.

1941 júliusában tért vissza Magyarországra svájci feleségével, akivel még Bázelen házasodott össze. Ravasz László dunamelléki református püspök javaslatára az újonnan létrejövő Újpest-Újvárosi Református Egyházközség alapító lelkipásztora lett 1942-ben.

Budapest ostroma alatt kiterjedt karitatív tevékenységet folytatott a gyülekezet élén.

Két doktorátust szerzett: egy bölcsészeti és egy pszichopedagógiai. 1946-ban Debrecenben a pszichopedagógia doktorává avatták *summa cum laude* minősítéssel; tanára volt Karácsony Sándor. 1950-ben a Budapesti Református Teológiai Akadémián az úgynevezett segédtudományokból pedagógia-pszichológiai és valláspszichológiai magántanári oklevelet szerzett. 1952-ig taníthatott: a Rákosi-rezsim a szüleit kitelepítette, őt magát pedig osztályidegennek nyilvánította részben felesége svájci állampolgársága miatt. Így tudományos pályafutása megtorpant, de lelkeszként szolgálhatott tovább. 1956. november 4-én újtára indította a Reformáció című lapot, melynek főszerkesztője lett, de a forradalom leverése után több számot nem jelentethetett meg.

1980-ig, nyugdíjba vonulásáig töltötte be az Újpest-Újvárosi Református Egyházközség lelkészének tisztségét. Ez idő alatt országos ismertségre tett szert: könyvei jelentek meg, s rengeteg embernek nyújtott lelki segítséget – idővel a sokak által szeretett és tisztelt Bandi bácsivá vált. Hitvallásának megfelelően – miszerint nyugdíjas lelkész nincsen – élete végéig gyülekezetének szellemi vezetője maradt.

Lélektani művei, elmélkedései, bibliamagyarázatai 1989-től folyamatosan jelentek meg a Szent Gellért Kiadónál. Önálló köteteknek száma megközelíti a százat.

(forrás: Wikipédia)

Létrehozta a véletlen – de legfőképpen a Gondviselés

Ez is szinte olyan kedves, kerek történet, mint amilyeneket a regényekben olvasunk. Volt egyszer egy jó ember, akit bárhogyan nevezhetünk, mert ő szeretné megőrizni a névteleségét. Jó Emberünk sokat segített az Érden működő Tanoda Otthon Egyesületben azoknak a szegény, hátrányos helyzetű gyerekeknek, akik iskola után oda mentek „haza”, mert igazi otthonuk nem is igen volt, vagy ha igen, ott az élet olyan nehéz volt, hogy egy kicsi gyerekszív alig

bírta el. A Tanoda Otthonban a gyerekek végre annyit ehetek, amennyit akartak, aztán tanultak, játszottak – és láss csodát, év végén majdnem mindenki felsőbb osztályba került, bár régen ez inkább ritkaságszámba ment náluk, sajnos.

Jó Emberünk nem elégedett meg azzal, hogy segített tanulni a gyerekeknek, folyton azon gondolkodott, honnan tudna

plusz pénzt is szerezni, hogy minél több mindent adhasson nekik. Addig gondolkodott, míg úgy döntött, pénzzé teszi legféltebb kincsét: szeretett könyvtárát, amit legalább negyven éve gyűjtögetett és gyarapított.

Könyvtárszobájában valóban hallatlan ritkaságok rejtőztek! Ezért amikor elkezdtek kínálni azokat a Keresztény Antikváriumban, nagyon gyorsan gazdára talált szinte minden kötet.

Igen ám, de Jó Emberünk jó példáján felbuzdulva egyszer csak áradni kezdett a sok-sok értékes könyvadomány! És ez ma is így van, alig győzzük feldolgozni és Olvasóink elé tárni ezeket a kincseket.

Tehát ha Ön is szereti a különleges, jó könyveket, amelyek régebben jelentek meg, és napjainkra szinte beszerezhetetlenek, nézzen körül a Keresztény Antikváriumban! Minden héten igyekszünk bővíteni a kínálatot értékes keresztény könyvekkel, lelki olvasmányokkal, imakönyvekkel, ritkaságokkal! Ráadásul vásárlásával Ön az érdi Tanoda Otthon hátrányos helyzetű gyermekeit támogatja.

Itt találja a kínálatot: www.szentgellertkiado.hu
(nyitólapon balra fent: **Keresztény antikvárium**)

Vagy olvassa be a QR-kódot:

Szeretné Ön
Gyökössy Endre könyveit
MINDIG
22% kedvezménnyel vásárolni?
Ha igen, Önt is szeretettel várjuk
a *Szeretet Könyvkubba*ba!

Részletek felől érdeklődjön Könyvesboltunkban:
Szent Gellért Könyvesbolt
1053 Budapest, Kossuth L. u. 1.
Telefon: (06/1) 266 61 61 vagy 06/20 92 888 88
Tekintse meg webáruházunkat:
www.szentgellertkiado.hu
e-mail: a@szentgellertkiado.hu

A kiadásért a Szent Gellért Kiadó és Nyomda igazgatói felelnek
A szedés a Kiadóban készült
Szakmai konzulens: *Csombó Zoltán*
Nyomás és kötés: Szekszárdi Nyomda
ISBN 978-963-696-870-0 QNT 630 / 771

